

Deel II.

Brustem en zijn eerste bewoners

A. - Voorhistorie

B. - Romeinse vondsten

C. - Frankische tijd

D. - Drie Gezusters

II.A.   **VOORHISTORIE**

1.- **DE HOLENMENS**

Een 100.000 jaar geleden waren er reeds mensen en dieren in onze streken. De mens had een korte gedrongen gestalte, lange armen en een half voorovergebogen gang. Hij bediende zich al van een vuistwig vervaardigd uit ongepolijste steen.

In een latere periode begon ijs een groot gedeelte van Europa te bedekken. De dieren veranderden en pasten zich aan. De lage temperatuur verjoeg de mens naar de kalkgrotten en daar is hij uitgestorven. Menselijke geraamten werden opgegraven in het dal van de Neander bij Düsseldorf in 1856, in Spy bij Gembloux in 1886 en te La Chapelle aux Saints in het Franse departement Corrèze in 1907.

2.- **DE OUDE STEENTIJD**

De oude steentijd is de paleolitische tijd. (30.000 j voor J. Chr.). Onze bodem werd bewoond door een heel andere mensensoort. De omgeving was toen gunstiger dan de mens van Spy ze bij zijn uitsterven gekend had.

De laatste ijstijd was het koudst. Grote delen van de Noordzee lagen droog. Theems en wellicht Schelde en Maas waren zijrivieren van de Rijn, die pas ergens tussen Schotland en Noorwegen in de open oceaan uitmondde.

De losse bovenlaag van de verdroogde aarde tussen Engeland en Europa verwoei eeuwenlang met de poolstormen in zuidelijke richting. De zwaarste korrels vielen het eerst, de lichtere werden verder zuidelijk meegevoerd en vormden Haspengouw in golvende heuvels met vruchtbare löss of vette grond. De bevolking van deze streek kon hiervan in latere tijden een welvarend bestaan ontleenen. Zo ontstond de Haspengouwse bovenlaag en zo geraakte Engeland door de Noordzee gescheiden van het vasteland.

De mens woonde in grotten langs de Maasvallei en leefde van de jacht op rendieren, hollenberen en steenbokken. Naast messen en zagen van steen maakte dit zwerversvolk er ook uit been en ivoor.

3.- **DE JONGE STEENTIJD**

Deze neolitische tijd was van 3.000 tot 1.800 jaren voor Chr. Het belangrijkste gebeuren in onze voorgeschiedenis was de volksverhuizing van het Alpiene Ras. Vanuit Azië verspreidde het zich via Oost-Europa over het westen. De Jonge Steentijd, de tijd van de gepolijste stenen werktuigen was begonnen.

Graanbouw, temmen van dieren, veeteelt, huizenbouw, ruilhandel, scheepvaart, dorpsgemeenschap en stammenverband bewijzen dat de nomadentijd voorbij was en dat een landbouwende maatschappij tot stand kwam.

4.- DE BRONSTIJD

In de periode 1.800 tot 600 jaar v. J.Chr. ging de mens zijn werktuigen uit brons (legering van koper en tin) vervaardigen: bijlen, zwaarden, spelden en armbanden. De graven vertoonden een urne met verbrande beenderresten. De urnenvelden zijn ei- genlijk de eerste begraafplaatsen.

5.- DE IJZERTIJD

Omstreeks 600 jaar v. J.Chr. kwam het ijzer in gebruik. In de tweede helft der 5e eeuw v. J.Chr. begonnen in Zuid-Duitsland de Kelten op te dringen en trokken naar de streek gelegen tus- sen de Waal in Nederland en de Straat van Gibraltar in Spanje.

6.- DE KELTEN

De Kelten waren de eerste Indogermanen die de Belgische bodem betraden 400 jaar v. J.Chr. Zij moeten onderscheiden worden van de Germanen, die destijds alleen nog maar in Noord-Duitsland en Skandinavië woonden. Ze drongen uit het zuiden van Duitsland over het oosten van Frankrijk ons grondgebied binnen.

7.- DE BELGEN

Omstreeks 300 jaar v. J.Chr. bereikten de Germanen de Rijn. Kelten en Germanen vormden weldra één volksgemeenschap. De be- woners van Noord-Gallië, (tussen Somme en Rijn), noemden zich- zelf "Belgae", zoals Julius Caesar verhaalde. Zij beschouwden zich dus als een te onderscheiden stammengroep van de Germanen en van de overige Galliërs. Het was de eerste maal dat de be- woners der lage landen onder één gemeenschappelijk naam werden aangeduid en als een volks- kundige eenheid werd gezien, die bo- ven het stammenverband uitging.

De Belgen waren krijgshaftig. Germanen en Kelten koesterden voor de natuur een hoge verering, die zich uitte in het vergoddelijken van bronnen, rivieren, bomen en dieren.

Om de beschermgeesten van de waters aan te roepen, gooiden ze allerhande voorwerpen in de bronnen. Deze gewoonte bleef in Brustem voortleven. Bedevaarders, die zich later naar de bron van de H.Bertilia begaven, wierpen allerlei voorwerpen van de zieken in het water.

Archeologische vondsten

Op het grondgebied van Brustem is uit gans de prehistorie niets anders bekend dan een viertal losse stukken (01), die allen uit de Jonge Steentijd of later te plaatsen zijn:

1.-Een strijdhamer met verticaal boorgat in donkergrijze mica-schist (gesteente), lengte 110 mm, dikte 33 mm, grootste breedte 55 mm, gevonden door O.Loix en nu bewaard bij Kamiel Stevaux. De juiste vindplaats is niet meer bekend (02).

Dit voorwerp is uit de eindfase van de Bandkeramiek en dus in het begin van de Jonge Steentijd (ong. 2.600 jaar v. J.Chr.)

2.-Een grote gepolijste bijl in grijze silex (vuursteen) met ronde snede: lengte 213 mm, breedte aan de snede 91 mm, breedte bovenaan 60 mm, dikte 43 mm, gewicht 950 gram.

Deze bijl werd in 1955 door Felix Pardon gevonden bij het ploegen op het grondgebied van Brustem, maar dicht bij Rijkel. (waar de kabel van de hoogspanning de Hoogbeek kruist) en 450 m ten zuiden van de Tongersesteenweg (03). Er zat nog hout vast aan het voorwerp, dat berustte bij Felix Pardon.

Dit gepolijste bijl is normaal te plaatsen in de periode van Jonge Steentijd, volgend op de Bandkeramiek (ongev. 2.300 j v. J.Chr.), of uit een nog jongere periode.

3.-Een kling in grijze silex met witte vlekken: lengte 45 mm, dikte 8 mm, breedte 17 mm. Deze kling of zwaard werd in 1959 door Kamiel Stevaux dicht bij de tumulus gevonden en bij hem bewaard.

Volgens Prof.Dr.P.Vermeersch kan dit voorwerp niet aan een bepaalde cultuur toegeschreven worden. Er valt hoogstens te zeggen dat het uit de Jonge Steentijd of later zou zijn (01).

4.-Een geretoucheerde afslag in de vorm van een bladspits in lichtgrijze silex: lengte 27 mm, dikte 3 mm, breedte 18 mm. Deze steen werd in 1964 gevonden door Kamiel Stevaux in de Kapelhofsteeg.

Deze kleine bewerkte steen is normaal te plaatsen in de Jonge Steentijd of later. Deze onzekerheid komt dikwijls voor wanneer het gaat om geïsoleerde vondsten.

01.-J.Smeesters.-'Archeologische vondsten te Brustem', in O.L.V.L., 1975, blz.359-362.

-M.Bauwens-Lesenne.-'Bibliografisch repertorium van de oudheidkundige vondsten in Limburg, behoudens Tongeren-Koninksem (vanaf de vroegste tijden tot de Noormannen)', in Oudheidkundige repertoria, reeks A, 8, 1968.

-J.Smeesters.-'Archeologisch overzicht van het kanton St-Truiden', in Historische Bijdragen, opgedragen aan Monseigneur Dr.H.Kesters, 1970, blz.173-184.

02.-A.Claassen.-'Prehistoria Curiosa', in Hades 9, nr.23, 1970: 'Bijl, hak of ploegkouter'.

-F.Hubert.-'Brustem (Limbourg): rubané ou Roessen', in Archeologie, 1971, blz.42.

03.-A.Claassen.-'Nog enkele vondsten', in Limburg 35, 1956, blz.312.

Deze vondst werd verkeerdelijk in Rijkel gesitueerd.